

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตฝึกงาน
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีการศึกษา 2567

Received : 28 October 2025

Revised : 12 June 2026

Accepted : 22 June 2026

วิทวัส ประเสริฐศักดิ์

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Corresponding author e-mail : wittawat.pr@up.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์จากมุมมองของสถานประกอบการ และ 2) พัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในสถานที่ฝึกงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 283 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 87.6) โดยผลการประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้ง 4 ด้าน พบประเด็นสำคัญที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติม (ร้อยละ 29.7) ด้านทักษะ ต้องการให้นิสิตมีทักษะการทำงานเป็นทีมและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี (ร้อยละ 27.6) ด้านจริยธรรม ต้องการให้นิสิตเคารพกฎระเบียบและตรงต่อเวลา (ร้อยละ 29.7) และด้านลักษณะบุคคล ต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะและร่วมกิจกรรมขององค์กร (ร้อยละ 28.6) ผลการพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานจากการนำผลสะท้อนดังกล่าวมาออกแบบการเตรียมความพร้อมนิสิตเพื่อเข้ารับการฝึกงาน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมและ 1 โครงการ ได้แก่ กิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านความรู้และระเบียบปฏิบัติงานภาครัฐ กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการปรับตัว กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และโครงการพัฒนาระบบการฝึกงานของคณะฯ ทั้งนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อระบบและกิจกรรมสนับสนุนการฝึกงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.67) โดยกระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับมีขั้นตอนชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.67) ส่วนช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะฯ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.72)

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, ทักษะ, นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา, การฝึกงาน

Needs Assessment of Crucial Characteristics and Skills of Student Trainees in School of Political Science and Social Sciences at University of Phayao, Academic Year 2024

Wittawat Prasertsak

Political Science and Social Sciences, University of Phayao

*Corresponding author e-mail : wittawat.pr@up.ac.th

Abstract

This research is a quantitative study aimed at 1) exploring the needs regarding essential characteristics and skills of undergraduate students from the School of Political and Social Sciences from the perspectives of enterprises, and 2) developing preparation activities for the students prior to entering their actual internships. The research instrument was a questionnaire used to collect data from a purposively selected sample of 283 internship personnel. Descriptive statistics were employed for data analysis. The results of the study revealed that. The majority of the respondents were from public sector organizations (87.6%). Regarding the assessment of needs for essential characteristics and skills based on the 2022 Higher Education Qualification Standards across four dimensions, the most critical elements identified in each dimension were as follows for the knowledge dimension, enterprises required students to demonstrate enthusiasm, observation, inquisitiveness, and further research (29.7%) for the skill dimension, teamwork and adaptability to the environment were highly required (27.6%) for the ethics dimension, compliance with organizational regulations and punctuality were emphasized (29.7%) and for the personal characteristics dimension, public-mindedness and active participation in organizational activities were required (28.6%). Regarding the development of internship preparation activities based on the feedback received, the designed framework consisted of 3 activities and 1 project: Knowledge and Public Sector Regulations Preparation Activity, Teamwork and Organizational Adaptability Development Activity, Digital Skills for Work Workshop, and the School's Internship System Development Project. Furthermore, the overall evaluation of satisfaction toward the internship support system and activities was at the highest level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.67). The item with the highest mean was the process of requesting cooperation for student internships and the acceptance form with clear, detailed steps ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.67). Conversely, the faculty's coordination channels and service speed received the lowest mean yet remained at the highest satisfaction level ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.72).

Keywords: Attributes, Skills, University of Phayao Students, Internship

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่าตลาดแรงงานมีการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากสถิติผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในปี 2565 ที่มีจำนวนสูงถึง 306,977 คน โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในกลุ่มมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์จำนวน 22,913 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ท่ามกลางความท้าทายที่บัณฑิตสายสังคมศาสตร์มักเผชิญกับข้อจำกัดด้านตำแหน่งงานที่ตรงสายงานในภาคเอกชนทำให้หน่วยงานภาครัฐกลายเป็นเป้าหมายหลักในการรองรับแรงงานกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามการเข้าสู่สถานประกอบการไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่พร้อม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงาน

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการบริหาร และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศักยภาพตามแผนการศึกษาที่กำหนดให้รายวิชา การฝึกงาน จัดอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้ายที่เป็นส่วนสำคัญตามโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตได้นำองค์ความรู้และทักษะจากการศึกษาในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แต่ที่ผ่านมาพบว่าการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานยังขาดการนำข้อมูลสะท้อนกลับหรือผลการสำรวจความต้องการจากสถานประกอบการมาปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากข้อจำกัดในการหมุนเวียนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาส่งผลให้การพัฒนาคูณลักษณะบัณฑิตอาจไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงาน

จากการศึกษาวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสถานประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตฝึกงานในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะด้านทัศนคติและมนุษยสัมพันธ์ (สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) ได้เน้นย้ำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงความจำเป็นของทักษะการสื่อสารและการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานประกอบการและนิสิตฝึกงาน ควรให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารและการปรับตัวเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Teamwork) ให้มากยิ่งขึ้น (กรรณิกา นาคพันธ์ แก้วสมุทร, 2562) นอกจากนี้ยังมีทักษะทางด้านวิชาชีพ และความเป็นมืออาชีพที่ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานประกอบการมีความคาดหวังในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพและความซื่อสัตย์ควบคู่ไปกับทักษะการปฏิบัติงานจริง (ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล, 2564)

ดังนั้น การพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนการฝึกงานจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพื่อปรับปรุงคุณลักษณะและเพิ่มทักษะให้สอดคล้องกับรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565, น. 35-36) และตอบโจทย์ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Program Learning Outcomes: PLOs) ของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าคุณลักษณะและทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการในปัจจุบันคืออะไร เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากิจกรรมและปรับปรุงกระบวนการผลิตบัณฑิตร่วมกับระบบสนับสนุนการฝึกงานของคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้บัณฑิตเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตจากมุมมองของสถานประกอบการ
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยจะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย คือ บุคลากรในสถานที่ฝึกงานของนิสิตที่ลงฝึกงานในภาคการศึกษาลาย ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างจากการกำหนดกลุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง คือ บุคลากรในหน่วยงานที่นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 187 แห่ง โดยกำหนดให้หน่วยงานละ 2 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยระบุสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 1) ผู้บังคับบัญชา, ผู้จัดการ, หัวหน้าแผนก, หัวหน้างาน 2) พี่เลี้ยงฝึกงาน, บุคลากรที่ทำงานใกล้ชิดกับนิสิตฝึกงาน รวมประชากรเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 374 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นด้วยการอ้างอิงจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยข้อคำถามที่ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ถือว่าผ่านเกณฑ์ และสามารถนำไปใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 83) หากข้อคำถามที่ได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา ได้พิจารณาว่าแบบสอบถามสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากการหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.82 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูงและนำไปจัดเก็บจริงได้ พร้อมกับส่งแบบประเมินผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ได้มีมติรับรองโครงการวิจัยเลขที่โครงการวิจัย HREC-UP-HSS 2.2/173/68

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามในรูปแบบฟอร์มกระดาษ ให้แก่สถานที่ฝึกงานทั้ง 187 แห่ง โดยตรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมา และนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลการประเมินคุณลักษณะและทักษะของนิสิตฝึกงาน ส่วนการประเมินเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตก่อนเข้ารับการฝึกงานจริงจะใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานที่นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานจากตัวแทนจากสถานที่ฝึกงาน จำนวน 187 แห่ง หน่วยงานละ 2 ฉบับ และผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่ได้มีตอบกลับมาจากหน่วยงานเป็นจำนวน 283 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.67 ของจำนวนทั้งหมด 374 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงประเด็น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมุมมองของสถานประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า

1.1 สถานประกอบการของผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดอยู่ส่วนมากมาจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 248 คน (ร้อยละ 87.6) โดยการแยกประเภทของหน่วยงานภาครัฐ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะสังกัดหน่วยงานส่วนภูมิภาค

(ร้อยละ 50.2) ถัดมาเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 27.9) และสังกัดหน่วยงานส่วนกลาง (ร้อยละ 9.5) และลำดับสุดท้ายหน่วยงานอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.4) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) (ร้อยละ 1.1) ถัดมาเป็นสมาคมและสหกรณ์ (ร้อยละ 0.7)

1.2 ประสบการณ์การรับนิสิตฝึกงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมากกว่า 6 ปี (ร้อยละ 66.1) ถัดมาจะมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงาน 1-3 ปี (ร้อยละ 16.6) มีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงาน 4-6 ปี (ร้อยละ 8.8) และมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.5

ตาราง 1 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านความรู้ (Knowledge)

ประเด็นด้านความรู้ (Knowledge)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการทำงานจริงภายในองค์กร	84 (29.7)	61 (21.6)	58 (20.5)	42 (14.8)	38 (13.4)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการเรียนรู้ เข้าใจขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ งานและปรับตัวเข้ากับระบบการทำงานขององค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	79 (27.9)	60 (21.2)	67 (23.7)	47 (16.6)	30 (10.6)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการใช้ความรู้ทางศาสตร์ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย	52 (18.4)	57 (20.1)	32 (11.3)	53 (18.7)	89 (31.4)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตนำแนวคิดหรือเทคนิคที่เรียนรู้มาใช้ในการพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำงานรูปแบบใหม่ และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับการทำงานในยุคดิจิทัล	47 (16.6)	41 (14.5)	50 (17.7)	90 (31.8)	55 (19.4)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ หรือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และการเรียนรู้เครื่องมือดิจิทัลใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน	21 (7.4)	64 (22.6)	76 (26.9)	51 (18.0)	71 (25.1)

จากตารางที่ 1 ด้านความรู้ (Knowledge) พบว่า ประเด็นที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดมีสัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 29.7) ในขณะที่ประเด็นที่ได้คะแนนร้อยละในระดับมากที่สุด ที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุด คือ ความรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และเครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ ในการทำงาน (ร้อยละ 7.4) ซึ่งประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ตาราง 2 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านทักษะ (Skills)

ประเด็นด้านทักษะ (Skills)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมที่ทำงานได้อย่างเหมาะสม	78 (27.6)	66 (23.3)	66 (23.3)	39 (13.8)	34 (12.0)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การเขียนรายงานหรือเอกสารอย่างถูกต้อง และการนำเสนอข้อมูล หรือการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย	59 (20.8)	60 (21.2)	62 (21.9)	62 (21.9)	40 (14.1)

3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการใช้ทักษะทางด้านวิชาชีพที่ศึกษามาในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับสายงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	57 (20.1)	42 (14.8)	35 (12.4)	44 (15.5)	105 (37.1)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการวิเคราะห์และสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการคิดเชิงวิพากษ์และเชิงสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล	47 (16.6)	46 (16.3)	75 (26.5)	68 (24.0)	47 (16.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะการวางแผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการ บริหารเวลาและจัดการทรัพยากรขององค์กรได้อย่างดี	42 (14.8)	69 (24.4)	45 (15.9)	70 (24.7)	57 (20.1)

จากตารางที่ 2 ด้านทักษะ (Skills) พบว่า รายการที่หน่วยงานมีความต้องการในระดับมากที่สุดมาเป็นอันดับหนึ่งคือ ทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมที่ทำงานได้อย่างเหมาะสม (ร้อยละ 27.6) ในขณะที่ประเด็นทักษะที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และทักษะที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านการวางแผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการบริหารเวลา (ร้อยละ 14.8)

ตาราง 3 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านจริยธรรม (Ethics)

ประเด็นด้านจริยธรรม (Ethics)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตเคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กร มีความตรงต่อเวลาและการแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และงานที่ได้รับผิดชอบ	84 (29.7)	37 (13.1)	46 (16.3)	49 (17.3)	67 (23.7)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะ ความมุ่งมั่น ขยันอดทน เสียสละ และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รวมถึงการแสดงออกถึงความสนใจในงานที่ได้รับมอบหมายพร้อมกับปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงทันเวลา	58 (20.5)	62 (21.9)	54 (19.1)	72 (25.4)	37 (13.1)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และไม่เปิดเผยข้อมูลสำคัญหรือข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ขององค์กร	54 (19.1)	65 (23.0)	38 (13.4)	52 (18.4)	74 (26.1)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นผู้นำและผู้ที่ติดตามถึงมีการจัดการอารมณ์และการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมขององค์กรได้อย่างเหมาะสม	49 (17.3)	52 (18.4)	73 (25.8)	45 (15.9)	64 (22.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน ให้เกียรติผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น	38 (13.4)	67 (23.7)	72 (25.4)	65 (23.0)	41 (14.5)

จากตารางที่ 3 ด้านจริยธรรม (Ethics) พบว่า รายการที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละสูงสุดคือ นิสิตเคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กร มีความตรงต่อเวลา และการแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์และงานที่ได้รับผิดชอบ (ร้อยละ 29.7) ในขณะที่ประเด็นที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุดคือ การมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน การให้เกียรติผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 13.4)

ตาราง 4 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านลักษณะบุคคล (Character)

ประเด็นด้านลักษณะบุคคล (Character)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร	81 (28.6)	60 (21.2)	76 (26.9)	33 (11.7)	33 (11.7)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตฝึกงานมีความคิดเชิงวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานและการแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	79 (27.9)	61 (21.6)	47 (16.6)	58 (20.5)	38 (13.4)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการผานองค์ความรู้และทฤษฎีที่ศึกษามาใช้ปฏิบัติงานในองค์กรได้ทุกระดับ ทั้งในบริบทท้องถิ่นจนไปสู่ระดับมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	46 (16.3)	51 (18.0)	37 (13.1)	47 (16.6)	102 (36)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตฝึกงานมีความกล้าแสดงออกมีการเจรจาต่อรอง การประนีประนอมและการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในหน่วยงาน	39 (13.8)	61 (21.6)	70 (24.7)	66 (23.3)	47 (16.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการกล้าตัดสินใจและมีภาวะความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน	38 (13.4)	50 (17.7)	51 (18.0)	81 (28.6)	63 (22.3)

จากตารางที่ 4 ด้านลักษณะบุคคล (Character) พบว่า รายการที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ นิสิตมีจิตสาธารณะ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร (ร้อยละ 28.6) ในขณะที่ประเด็นที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการกล้าตัดสินใจและมีภาวะความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน (ร้อยละ 13.4)

2. ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกงานจริง

ตาราง 5 แสดงความถี่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อการสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกงาน ระหว่างคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์กับสถานที่ฝึกงาน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านพึงพอใจกับการติดต่อสอบถามเบื้องต้นและการแนะนำตัวของนิสิตเพื่อขอรับการฝึกงานในหน่วยงานของท่าน	174 (61.5)	89 (31.4)	17 (6.0)	1 (0.4)	2 (0.7)	4.53	0.69	มากที่สุด
2. ท่านพึงพอใจกระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียดขั้นตอน และเนื้อหาที่ชัดเจน	180 (63.6)	86 (30.4)	14 (4.9)	1 (0.4)	2 (0.7)	4.56	0.67	มากที่สุด
3. ท่านพึงพอใจกับช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะ ที่ท่านได้รับและความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ	127 (44.9)	127 (44.9)	25 (8.8)	2 (0.7)	2 (0.7)	4.33	0.72	มากที่สุด
4. ท่านพึงพอใจกับช่วงระยะเวลาที่คณะฯ กำหนดให้นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน และจำนวนวันที่นิสิตฝึกงาน	170 (60.1)	98 (34.6)	14 (4.9)	1 (0.4)	0 (0)	4.54	0.61	มากที่สุด
5. ท่านพึงพอใจกับความเหมาะสมของจำนวนนิสิตฝึกงานที่เข้ารับการฝึกงานในหน่วยงานของท่านที่สามารถให้การดูแลนิสิตฝึกงานได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ	166 (58.7)	91 (32.2)	26 (9.2)	0 (0)	0 (0)	4.49	0.66	มากที่สุด
6. ท่านพึงพอใจกับแบบประเมินนิสิตฝึกงานรายบุคคลที่มีรายละเอียดชัดเจนและครอบคลุม สามารถช่วยให้นิสิตและสถานที่ฝึกงานได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสามารถใช้ออกใช้ในการปรับปรุงการฝึกงานในครั้งต่อไปได้	171 (60.4)	92 (32.5)	18 (6.4)	2 (0.7)	0 (0)	4.53	0.65	มากที่สุด
7. คู่มือการฝึกงาน/สมุดบันทึกการฝึกงานมีรายละเอียดที่ระบุชัดเจนครบถ้วน ช่วยให้นิสิตสามารถเข้าใจขั้นตอนและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงานได้อย่างชัดเจน	156 (55.1)	103 (36.4)	19 (6.7)	5 (1.8)	0 (0)	4.45	0.70	มากที่สุด
รวม						4.49	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกงานระหว่างคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์กับสถานที่ฝึกงาน ในภาพรวมพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.67) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียด ชัดเจน และเนื้อหาที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.67) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะฯ ที่ท่านได้รับและความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งแม้จะมีคะแนนต่ำที่สุดในตาราง แต่ยังคงเกณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.72)

จากข้อเสนอเชิงสถิติข้างต้นเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านช่องทางการติดต่อประสานงาน ประกอบกับข้อมูลความต้องการจำเป็น (Need Assessment) และช่องว่างทักษะ (Skill Gaps) ของนิสิตที่สกัดได้จากตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 4 ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นปัญหาและความต้องการมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อนเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนการฝึกงาน ซึ่งมีรายละเอียด เชิงปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม และ 1 โครงการ ดังนี้

กิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านความรู้และระเบียบการปฏิบัติงานภาครัฐ มุ่งเน้นการบ่มเพาะองค์ความรู้เชิงประยุกต์เพื่อแก้ข้อจำกัดในตารางที่ 1 ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติระเบียบงานสารบรรณภาครัฐ การเขียนหนังสือราชการ และจริยธรรมในการรักษาความลับของทางราชการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นิสิตซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างสถานที่ฝึกงานหลักที่เป็นหน่วยงานรัฐถึงร้อยละ 87.6

กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการปรับตัวเข้ากับองค์กร ตอบสนองต่อความต้องการอันดับ 1 ของสถานประกอบการในด้านทักษะ (ตาราง 2) และด้านลักษณะบุคคล (ตาราง 4) โดยจัดในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ และการรับมือสภาวะกดดันร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขวิกฤตช่องว่างทักษะที่ได้คะแนนต่ำที่สุดในด้านความรู้ (ตารางที่ 1 ข้อ 5 เรื่องซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์) เน้นการปฏิบัติจริงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการทำงานในสำนักงานยุคใหม่ เช่น แพลตฟอร์มบริหารงานออนไลน์ และการจัดการฐานข้อมูลเบื้องต้น

โครงการพัฒนาระบบการฝึกงานออนไลน์ของคณะฯ เป็นกลไกหลักในการแก้ไขข้อจำกัดที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในตารางที่ 5 โดยมุ่งเน้นการยกระดับและปฏิรูปช่องทางการประสานงานระหว่างคณะฯ กับสถานที่ฝึกงาน ผ่านการพัฒนาเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สถานที่ฝึกงาน และการส่งแบบประเมินผลการฝึกงานในรูปแบบออนไลน์อย่างสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย และลดขั้นตอนการจัดส่งเอกสารในรูปแบบกระดาษ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตฝึกงานคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2567 สามารถอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ โดยมีบริบทสำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 87.6) และมีประสบการณ์รับนิสิตเข้าฝึกงานมานานมากกว่า 6 ปี (ร้อยละ 66.1)

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตจากมุมมองของสถานประกอบการ โดยจัดลำดับตามประเด็นที่มีความสำคัญสูงสุดดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการทำงานจริง (ร้อยละ 29.7) ผลลัพธ์นี้แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการไม่ได้คาดหวังให้นิสิตมีความรู้เชิงเทคนิคที่สมบูรณ์แบบมาตั้งแต่ต้น แต่ต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในสภาพแวดล้อมจริง สอดคล้องกับงานวิจัยที่เน้น

ความกระตือรือร้นใฝ่รู้ (ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, 2565, น. 178) ตามบริบทที่สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ร้อยละ 50.2) ยิ่งตอกย้ำว่าความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ความรู้ และเรียนรู้จากบริบทเฉพาะหน้ามีความสำคัญมากกว่าความรู้เชิงทฤษฎีที่ตายตัว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านความรู้ คือ ความรู้เชิงทฤษฎีและการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทักษะสำคัญที่คณะฯ ต้องเร่งเติมเต็มความพร้อมในส่วนนี้

ด้านทักษะ (Skills) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ ทักษะในการทำงานเป็นทีม การสร้างความร่วมมือและการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อม (ร้อยละ 27.6) ทักษะเหล่านี้จัดเป็น Soft Skills ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กร ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินดา กมลเขต (2558) ที่เน้นทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะยังย้ำถึงความจำเป็นของทักษะการสื่อสาร และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

ด้านจริยธรรม (Ethics) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ การเคารพกฎ ระเบียบ ความตรงต่อเวลา และการแต่งกายที่เหมาะสม (ร้อยละ 29.7) ผลลัพธ์นี้เน้นย้ำว่า วินัยและความรับผิดชอบถือเป็นแกนหลักของการทำงานในหน่วยงานราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในหลายสาขาที่ระบุว่าคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะความตรงต่อเวลาเป็นความคาดหวังอันดับต้น ๆ (พัชรินทร์ จึงประวัต, 2560, น. 17; สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) การตรงต่อเวลาและการแต่งกายที่เหมาะสมเป็นภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานภาครัฐที่นิสิตต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดตั้งแต่แรกเข้าฝึกงานของนิสิต

ด้านลักษณะบุคคล (Character) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ การมีจิตสาธารณะและการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน (ร้อยละ 28.6) สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มุ่งเน้นการบริการสาธารณะและการพัฒนาสังคม (สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) นอกจากนี้ประเด็นรองที่สำคัญคือ ความคิดเชิงวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (ร้อยละ 27.9) ซึ่งแสดงถึงการที่องค์กรไม่ได้ต้องการผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น แต่ต้องการผู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนางานและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ในภาพรวมของมิติต่าง ๆ ข้างต้น แม้สถานประกอบการส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในระดับสูง แต่ยังพบความผันผวนและการกระจายของความคิดเห็นในบางประเด็น ซึ่งอธิบายได้จากบริบทที่แตกต่างกันของประเภทหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ร้อยละ 50.2) และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 27.9) ที่มีวัฒนธรรมองค์กรและลักษณะงานในพื้นที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มุมมองความคาดหวังต่อทักษะของนิสิตมีความหลากหลายไปตามบริบทเฉพาะของแต่ละหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกงานจริง ด้วยการประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของคณะฯ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการสนับสนุนการฝึกงานโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D.= 0.67) สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการดำเนินการส่งนิสิตเข้ารับการศึกษาฝึกงานในระดับคณะฯ โดยเฉพาะความชัดเจนของเอกสารขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและรายละเอียดเนื้อหาแบบตอบรับการเข้าฝึกงานของนิสิต มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.67) ส่วนประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไขแม้จะอยู่ในระดับ มากที่สุด แต่รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ช่องทางการติดต่อประสานงาน และความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.72) ซึ่งเป็นจุดที่คณะฯ ต้องนำไปทบทวนกลไกการสื่อสารกับสถานประกอบการให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายสถานที่ฝึกงานที่มีประสิทธิภาพสูง และจากข้อจำกัดรวมถึงช่องว่างทักษะดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสกัดและออกแบบแบบกิจกรรม 3 กิจกรรม และ 1 โครงการ เพื่อตอบสนองและปิดช่องว่างความต้องการจำเป็นทั้งในด้านทักษะดิจิทัล การปรับตัว และการพัฒนาช่องทางสื่อสารระบบออนไลน์ของคณะฯ ให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินความต้องการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงสูดก่อนนิสิตจะเข้าสู่งานฝึกปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ

(พัชรินทร์ จึงประวัตติ, 2560, น. 7) ที่พบว่าระบบการประสานงานและขั้นตอนที่ชัดเจนของสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถานประกอบการรวมถึงสอดคล้องกับ (ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์, 2565, น. 178) ที่เน้นย้ำว่า การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานช่วยปิดช่องว่างและพัฒนาทักษะที่จำเป็นตรงตามความคาดหวังขององค์กรผู้รับเข้าฝึกงานอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมุมมองของสถานประกอบการผลการศึกษาพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 87.6 โดยการแยกประเภทของหน่วยงานภาครัฐพบว่าส่วนมากเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 50.2 และหน่วยงานมีประสบการณ์การรับนิสิตฝึกงานมากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.1 ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของ ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Knowledge) การทำงานเป็นทีมและการปรับตัว (Skills) วินัยในการเคารพกฎและตรงต่อเวลา (Ethics) และการมีจิตสาธารณะ การให้ความร่วมมือ (Character) โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับประเด็นเหล่านี้ในแต่ละด้านตามลำดับ

2. การศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของสถานฝึกงานต่อการสนับสนุนการฝึกงานของคณะฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ กระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียดชัดเจน ส่วนรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ช่องทางการติดต่อประสานงานและความรวดเร็วในการให้บริการ จากข้อค้นพบดังกล่าวประกอบกับข้อมูลความต้องการจำเป็นและช่องว่างทักษะของนิสิตในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ และพัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานจริงเชิงรูปธรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมและ 1 โครงการ ตามรายละเอียดของสรุปตารางที่ 5

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการเสริมสร้างความพร้อมนิสิตก่อนการฝึกงาน คณะควรนำกรอบแนวทางชุดกิจกรรมเตรียมความพร้อมที่ได้จากการสกัดข้อมูลความต้องการจำเป็นในงานวิจัยนี้ไปใช้วางแผนปฏิบัติการจริง โดยแบ่งเป็น 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเชิงรุกและบูรณาการวิชาเรียน เพื่อมุ่งพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ การสังเกต และทักษะการทำงานเป็นทีมผ่านการจำลองสถานการณ์จริงในชั้นเรียน 2) กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมและวินัย มุ่งปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบ ความตรงต่อเวลา และการมีจิตสาธารณะ ผ่านการปฐมนิเทศนิสิต 3) กิจกรรมเวิร์กช็อปเทคโนโลยีดิจิทัลและภาษา จัดอบรมโปรแกรมสำนักงานสำเร็จรูป และงานสารบรรณภาครัฐเพื่อตอบโจทย์สถานประกอบการโดยตรง

2. ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการฝึกงานของคณะฯ คณะควรออกแบบและวางแผนเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาระบบการฝึกงานออนไลน์ โดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ สร้างระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อปฏิรูปช่องทางการประสานงาน และแก้ไขข้อจำกัดในมิติที่มีสัดส่วนความต้องการจำเป็นเร่งด่วนโดยแบ่งโครงสร้างระบบออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ระบบฐานข้อมูลนิสิต สำหรับจัดเก็บประวัติ ทักษะและข้อมูลสถานที่ฝึกงาน 2) ระบบประสานงานส่วนหน้า สำหรับเป็นช่องทางติดต่อและแจ้งเตือนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สถานที่ฝึกงาน 3) ระบบข้อมูลอาจารย์นิเทศ สำหรับให้คำปรึกษานิสิตฝึกงานและการประสานงานร่วมกับพี่เลี้ยง 4) ระบบประเมินผลออนไลน์ สำหรับประเมินผลงานฝึกงานเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน และการใช้กระดาษ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมด้วยการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการฝึกงาน เช่น รูปแบบการนิเทศของอาจารย์ หรือความคาดหวังของพี่เลี้ยงในสถานประกอบการวิจัยเชิงทดลอง
2. ควรนำชุดกิจกรรมและระบบออนไลน์ไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อประเมินค่าประสิทธิภาพและเปรียบเทียบผลก่อน-หลังเข้าร่วมกิจกรรมให้เห็นผลเชิงประจักษ์
3. ควรขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลไปยังสถาบันการศึกษาในภูมิภาคอื่นที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มอำนาจการอ้างอิงผลงานวิจัยในระดับนโยบายที่กว้างขึ้น (External Policy)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนทุนโครงการวิจัยสัญญาเลขที่ รส 67007 จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ปีงบประมาณ 2567 และทางผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบความถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา นาคพันธ์ แก้วสมุทร. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามทัศนคติของแหล่งฝึกประสบการณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 270–280.
- พัชรินทร์ จิงประวดี. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการและวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 2(1), 11–21.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2564). *ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์. (2565). คุณลักษณะและทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงาน : กรณีศึกษา นักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*, 12(2), 167–186.
- สิรินดา กมลเขต. (2558). คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์สำหรับความต้องการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 9(1), 115–122.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*. <https://www.ops.go.th/th/role/edu-standard/item/6940-2022-07-22-02-54-49>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). *ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ. 2565*. https://info.mhesi.go.th/homestat_cgt.php